

Dagens frågor

En studie i demagogi

En demagog är enligt Elof Hellquists definition »en person, som för politiska eller egna syften bearbetar eller upphetsar massan genom att vädja till dess lidelser eller sämre instinkter». I Dagens Nyheter betecknades riksdagsman Yngve Persson (s) som en »demagog av format», sedan han hållit ett uppmärksammat anförande i riksdagen till stöd för regeringens proposition om tvångslagstiftning på arbetsmarknaden. Hr Persson blev upprörd och beskylldes i stället DN i ett inlägg den 23 mars för att demagoga (ett, så vitt vi vet, nyskapat verb).

Vad var det hr Persson sagt? Han hade förklarat, att »om en liten grupp med en politik utan förankring i den samhällsmoral vi har för en hänsynslös politik som inte knäcker samhället allvarligt men skadar stora intressen, då är det skäl nog för mig att ingripa». Han hade vidare sagt att »SACO skall tas i örat ordentligt». Han kom med åtskilligt annat i samma stil, men det var dessa två uttalanden som man fäste sig vid.

Hur skall man kunna tolka det första på annat sätt än att enligt hr Persson de organiserade tjänstemännen i SACO och SR – »en liten grupp» – har en annan och sämre samhällsmoral än han själv och hans LO-förbund? Denna lägre moral låg, enligt hr Persson, bakom det förhållandet att de ville undvika fortsatta reallönesänkningar, större än dem de redan tvingats till; implicerat alltså att ett LO-förbund med dess högre moral skulle acceptera sådana. Den »hänsynslösa politiken» innebär att de utnyttjade sina lagliga rättigheter i en facklig strid. Hr Persson är i sin fulla rätt att kritisera att tjänstemännens organisationer tillgrepp stridsåtgärder, om han t ex menar att de gjorde det för tidigt, eller utan tillräcklig grund, eller om han har något annat sakligt argument, även om man tycker att en riksdagsman med facklig erfarenhet kunde ha nämnt ett ord om Avtalsverkets sätt att agera. Men den som hänför åtgärderna till en

sämre samhällsmoral, alltså deklasserar en stor grupp av svenska medborgare i jämförelse med sig själv och sina egna, han bör inte bli förvånad om hans uppträdande anses vara täckt av definitionen här ovan.

Uttrycket att »SACO skall tas i örat ordentligt» förklarade hr Persson med att han talat i bildspråk. Det må vara, men det uttrycker väl ganska bra hr Perssons mening att tvångslagstiftningen var riktad enbart mot SACO och ev SR, medan hr Palme efter diverse krumelurer måste erkänna att den var tillämplig på hela avtalsområdet. Det är ju bra att det blev visat var hr Persson och hans meningsfränder står – att han samtidigt rätt tolkade regeringens innersta avsikter lär väl ingen ifrågasätta. Att lagen ej var avsedd för LO är nämligen självklart, men den blev det formellt, och detta öppnar framtidsperspektiv som borde göra även hr Persson betänksam.

Slutligen bör man vara hr Persson tacksam för att han i samma inlägg meddelat att hans anförande av någon ansågs »lysande». Om han inte själv talat om det, hade detta faktum förmodligen undgått historien. Däremot är det taget till riksdagens protokoll att hr Persson fick instämmanden av 65 socialdemokrater. Om hr Persson kallar SACO-tjänstemännen en liten grupp kan man väl kalla 65 personer en massa, och därmed finns anledning att åter hänvisa denne riksdagsman, vald representant för Sveriges folk, till den ovan anförda definitionen, för eftertänksam läsning.

Kollektivanslutningen igen

Det socialdemokratiska partiet innehåller numera drygt 900 000 medlemmar. Av dem är 675 000, d v s omkring 75 procent, kollektivanslutna, många utan att ha en aning om den ära som vederfarits dem. Samtidigt tyder vissa utredningar på att ungefär 20 procent av de LO-anslutna, på senare tid förmodligen betydligt fler, sympatiserar med något av de borgerliga partierna och 5 à 7 procent med kommunisterna.

I riksdagen har återigen från oppositionens sida fastslagits hur djupt odemokratiskt det är att människor genom majoritetsbeslut i fackföreningar – ofta vid möten där de själva saknar möjlighet att närvara – kan anslutas till ett politiskt parti och därmed ekonomiskt stödja detta. Utvecklingen mot storavdelningar inom fackföreningsrörelsen accentuerar ytterligare denna absurditet. Ett fåtal medlemmar har vid upprepade tillfällen anslutit fackföreningar med mycket stora medlemskadrer till regeringspartiet. Den reservationsrätt, som de socialdemokratiska apologeterna av systemet brukar hänvisa till, är naturligtvis helt otillfredsställande, bl a därför att en sådan reservation strider mot principen om den enskildes rösthemlighet.

Partisekreterare Sten Andersson hävdade att debatten var ett i riksdagen årligen återkommande evenemang. Det är riktigt, och så kommer det att förbli tills socialdemokraterna förpassat detta antidemokratiska relik från Rörelsens begynnelseår till dess skräckkabinett. Vidare väger de sakliga argumenten mot systemet inte mindre tungt för att regeringen genom sitt envetna motstånd tvingar oppositionen att upprepa dem. Om hr Andersson någon gång bekvämade sig att lyssna på den nyssnämnda Rörelsen skall han också finna att de för honom själv så besvärande och förhatliga synpunkterna uppenbarligen växer sig allt starkare även inom de olika fackföreningarna. Att Aftonbladet, som är motståndare till kollektivanslutning, legat lågt får antagligen helt skrivas på opportunistens konto.

Det kommunistiska partiet tycker illa om systemet av lätt begripliga skäl. Ändå vägrade det att stödja den gemensamma borgerliga linjen att riksdagen skulle uttala en förkastelse över kollektivanslutningen.

Det finns tyvärr anledning att instämma i kommunisten hr Werners i Tyresö förmodan att socialdemokraterna skulle lämna ett uttalande från en riksdagsmajoritet av nyssnämnd innebörd helt utan åtgärder. Flera av motionerna från borgerligt håll gick därför ut på

att man lagstiftningsvägen skulle angripa kollektivanslutningen. Det är dessvärre troligt att enda chansen att inom rimlig tid på allvar komma åt systemet ligger i att lagstifta mot det. Helst bör därför detta bli oppositionens gemensamma ståndpunkt nästa år. Den enskildes integritet måste ovillkorligen skyddas, och förhållandena inom de fackliga organisationerna kan inte få förbli dessas ensak när de kränker den enskilde medborgarens rätt att själv få avgöra vilket politiskt parti han vill gå med i – om han nu önskar tillhöra något – och vilket parti han under bevarande av rösthemligheten vill stödja i valen.

Den polska revoltens följder

Händelserna i de polska hamnstäderna vid årsskiftet kan få långtgående följder inte bara för Polen utan även för hela sovjetblocket, på grund av deras bakgrund och deras dimensioner. Polska arbetarklassen, med vars vilja kommunistpartiet legitimerar sin makt (kommunistpartiet kallar sig självt för arbetarklassens avantgarde), uppträdde aktivt mot denna partimakt, mot dess ekonomiskt-politiska system och mot dess styrelsemetoder. Arbetardemonstrationens första mål i Szczecin och Gdansk var partikommittéernas byggnader, vilka sattes i brand. Först i andra hand angrep arbetarna säkerhetspolisens lokaler samt fängelserna.

Om revoltens dimensioner talar bäst de officiella siffrorna angående antalet döda och sårade: 45 döda och 1 165 sårade. Trovärdigheten av dessa siffror ifrågasättes av opartiska utländska ögonvittnen, som i allmänhet uppskattar dem till att vara högre. Mest intressanta är emellertid siffrorna på fördelningen av antalet offer: av 1 165 sårade var 564 civila och 601 polis och säkerhetstrupper. Dessa siffror betyder, att obeväpnade eller med järnstänger och bensinflaskor utrustade arbetarmassor utgjorde en jämförbar styrka med de beväpnade kravallpoliserna och med milisen. Det var en överraskande utgång för arbetarrevolten. Det har visat sig, att i fall

av en beslutsam strejkrörelse i opposition mot systemet skulle gatustrider kunna resultera i en rejäl skakning av hela maktapparaten. Och kommunisterna minns väl att deras makt har erövrats på gatorna.

Det är uppenbart, att ett skrämmande perspektiv plötsligt uppstått för diktaturerna inom hela sovjetblocket. De begriper hur makten kan gå dem ur händerna.

Det finns en principiell skillnad mellan arbetarnas och intelligentsians revolt i kommunistvärlden. Intelligentsians revolt är lätt att diskriminera genom att beteckna den som kontrarevolution, riktad mot arbetarnas och böndernas intressen. Det är annorlunda med en arbetarrevolt, riktad mot »sitt eget avantgarde», dvs det rådande systemet och partiet. Då förlorar partiet på en gång alla grunder för sin maktställning. För att få behålla makten återstår bara terror.

Men redan tidigare har det visat sig i Sovjet, att även den hårdaste terror förlorar sin verkan, när en viss lokal uppfattning om existensminimum kränks av den statlige ägaren av produktionsmedlen. 1960 strejkade Sovjets arbetare i Temir Tau, 1962 i Novo Tjerkask, Rostov och flera andra städer av liknande motiv som de polska arbetarna 1970 och med liknande blodutgjutelser, men utan den politiska seger som har uppnåtts av de senare.

Den polska revolten skakade hela den polska kommunistregimen. Dess följd var en palatsrevolution på partitoppen. Gomulka har fallit, regeringen ommöblerades. Och vad som är ännu viktigare: Giereks nya regim var i sitt nödläge tvungen att göra flera politiska eftergifter såsom återupprättande av arbetarrådet, fria val till fackföreningarna, censurlättnader, förbättring av arbetsvillkoren osv. Det mest förnedrande var att regimen var tvungen att erkänna strejkkommittéerna som förhandlingspartner. Principen om partiets maktmonopol, det heligaste av allt heligt, naggades kraftigt i kanten. Dogmen om partiets ofelbarhet ifrågasattes. Gierek erkände spalt-

vis i tidningarna partiets politiska fel, visade ånger och en oändlig frikostighet med löften att allt skulle bli bra igen.

Händelserna i Polen hade omedelbara följder i så gott som alla satellitstater och i Sovjet. I Moskva avstod man från att kungöra ett nytt dekret om höjning av livsmedelspriserna. I Östberlin, Bukarest, Sofia och Prag höjdes arbetarnas löner och livsmedelstillgångarna förbättrades. Tydligt var det bara i Ungern som Kadar redan förstått vart vinden blåste och för länge sedan skapat drägliga villkor för arbetarna.

Polen var hermetiskt isolerat vad beträffar informationsflöde om händelserna vid Östersjökusten. Radion och pressen i Sovjet och övriga satellitländer förteg eller förvrängde allt som hänt i Polen. De gjorde vad de kunde för att andra arbetare i blocket inte skulle få veta om den polska regimens kris och arbetarnas revolt. Man befarade tydligen att exemplet kunde vara smittsamt. Men det kunde inte hjälpa mycket i transistoråldern.

Massmedia och arbetskonflikterna

Helt nyligen framlade professor Jörgen Westerståhl en undersökning av massmedias agerande under LKAB-konflikten för ett drygt år sedan. Till skillnad mot tidigare förelåg denna gång ett direkt uppdrag att utreda såväl pressens som Sveriges Radios uppträdande.

Några direkt sensationella resultat redovisas knappast, men det var ej heller att vänta. Det torde inte vara särskilt svårt för envar, som uppmärksam försöker att följa med sin tid, att också göra en kanske grov men ändå på det hela taget riktig bedömning av massmedias ställningstaganden. Det är emellertid en sak att kunna ana sig fram till hur det förhåller sig och en annan att med hjälp av vetenskaplig metodik och teknik fastställa vissa sakförhållanden.

LKAB-undersökningen sönderfaller i tre delar: ledarmaterialet, omfattningen och sammansättningen av nyhetsmaterialet samt per-

spektiven i nyhetsmaterialet. Ser man på inställningen till de strejkande finner man, att den kommunistiska Norrskensflamman helt väntat intar en helt positiv attityd, medan de övriga pressgrupperna har en majoritet av negativa värden. Folkpartipressens ledare har den största andelen positiva värden, 40 %, medan de tre övriga pressgrupperna redovisar i stort sett samma värden, S-pressen 24 % positiva värden samt C- och M-pressen 27 % respektive 22 %. Till de fackliga organisationerna åter är det endast S-pressen som är positiv (84 %) och samma är förhållandet vad det gäller inställningen till den tredje huvudparten, LKAB och staten. I synnerhet beträffande staten är den borgerliga pressen liksom Norrskensflamman nästan helt negativ.

Jämför man ledarnas syn med den som framträdde i nyhetsmaterialet visar det sig, att en fullständig överensstämmelse endast föreligger för Norrskensflamman vidkommande. Nyhetsmaterialets positiva perspektiv på de strejkande har annars ingen motsvarighet på ledarsidorna. Särskilt markant är den i det närmaste totala bristen på överensstämmelse i S-pressen mellan ledarnas positiva uppskattning av den fackliga organisationen och LKAB/staten samt den bild som visas upp på nyhetsavdelningen.

Ifråga om nyhetsmaterialets omfattning och sammansättning konstateras en på det hela taget god överensstämmelse mellan pressgrupperna och Sveriges Radios jämförbara redaktioner. Vad inställningen till parterna i konflikten beträffar är spridningen ganska stor med de socialdemokratiska och kommunistiska ledarna som två motsatta yttersta poler. För pressens vidkommande är attityderna i nyhetsmaterialet ganska likartade, medan radion och televisionen ger prov på större spridning. Den bild av nästan total vänsterinriktning hos TV2, som man minns från konflikttiden, besannas i huvudsak av undersökningen. Utvecklingstendensen hos massmedia är dock ganska enhetlig. En under de två första kon-

fliktveckorna övervägande positiv attityd till de strejkande förskjuts under konfliktens senare del åt andra hållet.

Det är intressant att ta del av LKAB-undersökningen med SACO/SR-konflikten i friskt minne, särskilt med tanke på den socialdemokratiska pressens agerande. I bägge fallen skyndade den till och slog vakt om staten/arbetsgivarens intressen, ehuru intrycket är, att det skedde med än större emfas nu än under LKAB-konflikten. Någon motsvarighet till den veritabla hetsjakt mot akademikerna, som förekommit under den senaste konflikten, förelåg inte då det gällde de vilt strejkande arbetarna vid LKAB. Det är också uppenbart, att de fackliga organisationerna mäts med olika mått i s-pressen. Den positiva attityd till fackliga organisationer i allmänhet och LO i synnerhet, som lades i dagen under LKAB-konflikten förbyttes fullständigt ifråga om SACO och SR. Mera bevänt än så var det inte med principerna hos de socialdemokratiska ledarskribenterna. De är regeringens lydiga ja-sägare. Belöningen för välartat uppträdande lär inte dröja länge. Tidningsstödet till den socialdemokratiska pressen på de borgerliga tidningarnas bekostnad genom annonskatten är inget dåligt tack för hjälpen.

Hälsan tiger still

När vanliga medborgare en kväll slår på sin radio eller sin TV vet de, att ett vänstervridet programinslag kommer att följa. Där om råder ingen tvekan, och man kan bara gissa på när. Om Sydvietnam tvingas dra tillbaka sina trupper ur Laos, befinner sig USA-trupper på panikartad flykt. Det är vad man kunde vänta. Om någon för ändamålet bildad aktionsgrupp samlas för att kasta ägg på en ambasadör, vet TV om saken i förväg – vilken för många till förutseende har inte dessa kanalchefer! – och en skara TV-anställda, långt fler än man skulle tro behövdes, samlas för att indignerat återge protesten. Om någon dagstidning meddelar att Östtyskland skaffat ett nytt

vapen i form av stålsplitter för att hindra sina medborgare att lämna sitt kommunistiska paradys, då kommer däremot detta ej att nämnas i TV. Omtänksamma redaktörer ser till att lyssnarna ej skall bli upprörda, och den tidningskorrespondent som sänt in uppgiften får ett kors vid sitt namn. Han skall aldrig räkna på anställning i Sveriges Radio.

I radioprogrammet Obs!, som numera gör allvarliga och lovvärda försök att låta även icke-extremister komma till tals, fick Christopher Jolin den 26 februari berätta om hur vänsterorganisationerna kan fungera. Några exempel: Skattemedel för ungdomsledare och ungdomsaktivister utnyttjas maximalt. Värnpliktsvägrarnas Centralorganisation får sina lokaler betalda. Organisationen Alternativ Stad får sin hyra till 90 % betald av Stockholms kommun, medan VPK betalar kontorsutrustningen. Bidragen går över barnavårdsnämndens fritidsavdelning i Stockholm genom konsulent Kjell E Johansson i VPK:s styrelse. Denne är numera befordrad, till byrådirektör i Socialstyrelsen.

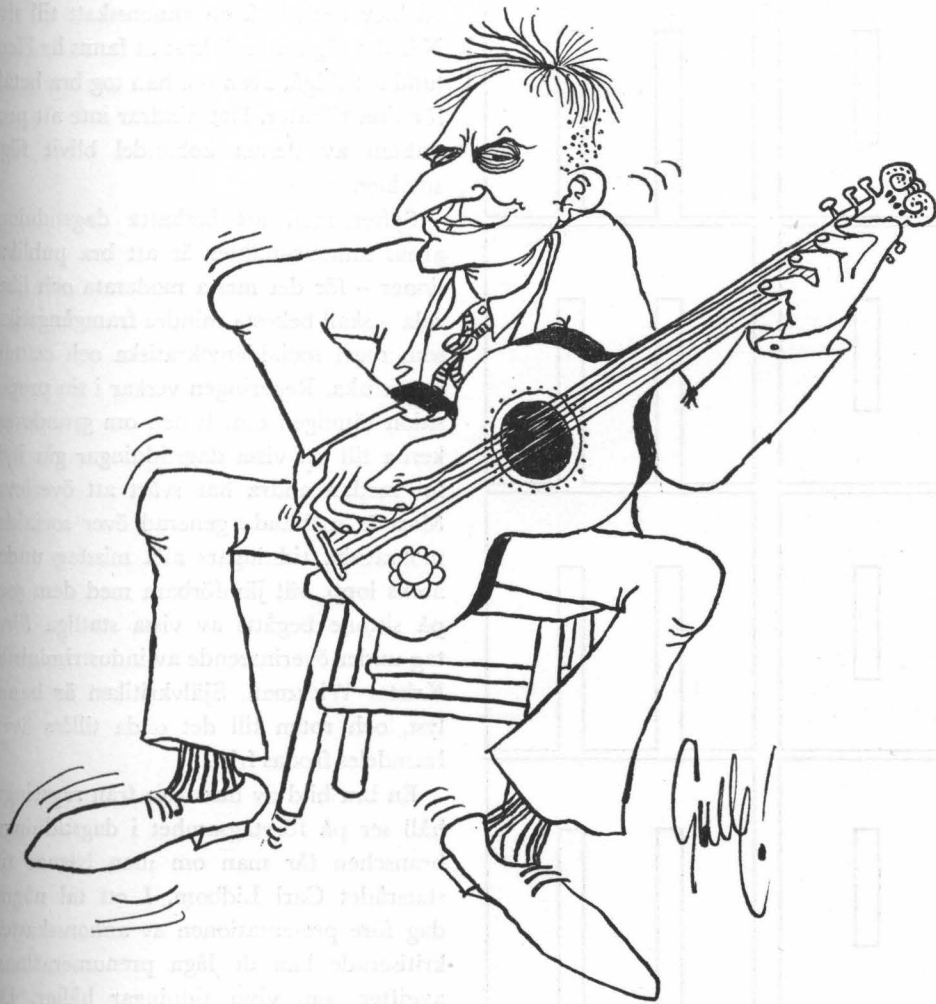
Att den stora Anti-EEC-veckan i februari understöddes med offentliga medel är mindre att förvåna sig över. De som hjälpte till handlade ju, om inte efter regeringens anvisningar, dock i regeringens anda. Alltså öppnades både Stadsmuseet och Moderna museet och ABF-huset (ABF betyder Arbetarnas bildningsförbund!) för något 10-tal kommunistorganisationer i samverkan.

Man skulle tycka att dessa skulle vara nöjda. Så är inte fallet. I samma radioprogram uppträdde David Philipsson »som doktorerar i Lund på kinesisk och svensk planering». Låt oss inskjuta, att utan att föregripa resultaten av denna vetenskapliga undersökning kan man

gissa att den kinesiska planeringen visar sig vara den bättre. Hr Philipsson påstod att om ledningen för Obs! numera vill vara neutral och låta båda sidor komma till tals i programmen är detta »ett led i åtstramningen av ytteranderätten i Sverige». På 60-talet däremot kunde, sade han, av olika skäl »den borgerliga diktaturen över proletariatet i Sverige tillåta utsvävningar i radikalism».

Här intresserar mindre från vilken maoistisk bergstopp denne vetenskapsidkare blickar ner på det svenska proletariatet, som trälar under den borgerliga diktaturens piska, på 60-talet svängd av hr Erlander, nu av hr Palme. Allvar har sin tid, studier i tokerier sin. Men det vore inte onaturligt, om ungdomar som hör detta nonsens till sist grips av en viss leda och konfronterar pratet med verkligheten. I en artikel i detta nummer av Svensk Tidskrift anser också Anders Björck att den värsta vänsterextremismen inom de politiska ungdomsrörelserna är på tillbakagång. En annan talare i nyssnämnda radioprogram, Janerik Larsson i Sydsvenska Dagbladet, anser också att nyvänstern tagit slut. När den inte hade mer att ge, dog den.

Fullt så lyckligt är det inte. Om det är den själv eller dess efterdyningar, men man stöter på den överallt. Kulturlivet blev infekterat och är det fortfarande. Men om nu sjukdomen verkligen är på tillbakagång, skulle man inte kunna tänka sig att åtminstone borgerliga politiker ville vara med om att påskynda tillfrisknandet? Läkemedlet vore som så ofta annars ordnat arbete. Om vänsterextremisterna i mindre utsträckning finge statsmedel till sitt förfogande, skulle de förmodligen tvingas att försöka försörja sig själva. Man skulle höra mindre av dem. Hälsan tiger still.

Förberedande omskolning